

Egenkontrollprogram för tobaksförsäljning

12 c § Tobakslagen (1993:581)

Vårt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja tobaksvaror till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med bestämmelserna i tobakslagen (1993:581). Du ska dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är du som näringsidkare som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör innehålla försäljningsställets rutiner för att kontrollera ålder, marknadsföring och märkning av tobaksvaror.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen vid en tillsynskontakt. När du anmäler försäljning av tobaksvaror till kommunen ska du samtidigt bifoga en kopia av ditt egenkontrollprogram.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsställe	Gatuadress	
Kontaktperson	Postnummer	Postort
E-post	Telefon	Antal anställda

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma, etc.)	Organisations- eller personnummer
---	-----------------------------------

Information om åldersgränsen

För att informera om åldersgränsen ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället.

Hur informerar ni kunderna om att ni inte får sälja eller lämna ut tobaksvaror till någon som är under 18 år?

☐ Skyltar/dekaler ☐ Muntligen i kassan ☐ Informationsblad	☐ Annat:
--	---------------------------------

Skylden ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

Var är skyltar eller dekaler placerade på försäljningsstället?

☐ Vid kassan ☐ På entrédörren ☐ På skyltfönster	☐ Annat:
--	---------------------------------

Rutiner för ålderskontroll

Den som lämnar ut tobaksvaror ska förvissa sig om att kunden har fyllt 18 år. Om det finns tveksamhet beträffande kundens ålder ska legitimation begäras. Ett riktmärke kan vara att alltid begära legitimation om kunden ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får tobaksvaran inte säljas eller lämnas ut på annat sätt. Om det finns särskild anledning att anta att en tobaksvara är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år får varan inte lämnas ut.

Information om personuppgiftslagen (PuL)

Personuppgifter i blanketter hanteras enligt lagen om behandling av personuppgifter, 26 § Personuppgiftslagen (PuL). Den registrerade har rätt att på begäran en gång per kalenderår erhålla gratis besked om vilka personuppgifter rörande den sökande som behandlats eller ej, varifrån uppgifterna har hämtats, ändamålet med behandlingen och till vilka mottagare eller kategorier mottagare som uppgifterna har lämnats ut. Enligt 28 § PuL har den registrerade rätt att begära rättelse beträffande personuppgifter som behandlats i strid mot lagen.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

☐ Vid tveksamhet om kundens ålder efterfrågas legitimation. ☐ Kundens ålder kontrolleras via födelsedata på legitimationen. ☐ En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen. ☐ Personalen rekommenderas att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under _____ år. ☐ Om kunden inte kan visa att han/hon är över 18 år, nekas köp. ☐ Om kunden inte visar legitimation på begäran, nekas köp. ☐ Om personalen misstänker att en tobaksvara är avsedd för någon som är under 18 år, nekas köp. ☐ Om kunden är påstridig tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.	☐ Annat:
---	---------------------------------

Alla tobaksvaror som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, Internet eller liknande.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, postorder, Internet eller liknande?

☐ Ej aktuellt. ☐ Polletter eller liknande till automat säljs i kassan med ålderskontroll. ☐ Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt. ☐ Ålderskontroll vid köp på Internet förs via bankkort eller liknande. ☐ Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande. ☐ Försändelser via post innehåller uppgifter om att tobaksvaran inte får lämnas ut till någon som inte har fyllt 18 år.	☐ Annat:
---	---------------------------------

Det är inte tillåtet att sälja cigaretter styckvis eller i förpackningar med färre än 19 cigaretter. Detta för att tobak ska bli mindre tillgängligt för minderåriga.

Har ni någon rutin för att kontrollera att cigaretter inte säljs lösa (styckvis)? I så fall, vilken?

--

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

--

Riskbedömning och särskilt stöd

Finns det situationer då det är problematiskt att följa bestämmelserna om åldersgränsen?

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om köparen inte kan visa eller vill lämna legitimation?

Stöd och utbildning av personal

En näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa tobakslagen och anslutande föreskrifter.

På vilket sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

☐ Personalmöte ☐ Informationsblad ☐ Intern utbildning ☐ Extern utbildning	☐ Annat:
--	---------------------------------

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

☐ Vid nyanställning ☐ Minst en gång per år ☐ Vi använder tabellerna för att notera tidpunkterna för information och utbildning till personalen (se bilaga 2)	☐ Annat:
---	---------------------------------

Det finns inget ålderskrav i tobakslagen för den som säljer tobak. Däremot måste den som säljer tobak vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja tobak till minderåriga. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år.

Vilket särskilt stöd ger ni till personal under 18 år för att hantera sådana situationer?

Krav på varningstexter med mera

En tobaksvara är en produkt som innehåller tobak och som är avsedd att rökas, snusas, sugas på eller tuggas. Exempel på tobaksvaror är cigaretter, cigarrer, cigarromslag, cigariller, pip- och rulltobak, snus, tuggtobak, portionstobak, råttobak och tobak till vattenpipa. Alla tobaksvaror ska ha varningstexter. Cigarettpaket ska dessutom ha en innehållsdeklaration. Utformning och placering regleras i EU-direktiv 2001/37/EG, tobakslagen (1993:581) och Statens folkhälsoinstituts föreskrifter FHIFS 2001:2 och FHIFS 2002:4. På cigarettförpackningar ska varningstexterna vara tryckta. På övrig tobak kan varningstexterna vara klistrade. Varningstexterna för tobak som ska rökas är fler och mer omfattande än den varningstext som krävs för tobak som ska snusas, sugas på eller tuggas. Varningstexterna ska vara på svenska. Tobaksvaror som är omärkta eller felaktigt märkta får inte tillhandahållas.

Har ni någon rutin för att kontrollera att tobaksvarorna som tillhandahålls är korrekt märkta? I så fall, vilken?

Marknadsföring

Det är endast tillåtet att marknadsföra tobaksvaror inne på försäljningsstället genom att tillhandahålla tobaksvarorna till försäljning och genom kommersiella meddelanden i tobaksvarornas närhet. Meddelandena får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmåna till bruk av tobak.

Har ni någon rutin för att kontrollera att marknadsföringen på försäljningsstället är tillåten? I så fall, vilken?

Värt att veta om beskattning av tobaksvaror

Tobaksskatt ska vara betald för tobaksvaror – cigaretter ska till exempel säljas i originalförpackning som är märkt med högsta tillåtna detaljhandelspris. Detta regleras i lagen (1994:1563) om tobaksskatt. Den som innehar obeskattade tobaksvaror kan bli skyldig att betala tobaksskatt. Därför är det viktigt att ni även har rutiner för att kontrollera att de tobaksvaror som ni tillhandahåller är beskattade i Sverige. För mer information, kontakta Skatteverket på telefon 0771-567 567.

Underskrift

Ort	Datum	Underskrift
Namnförtydligande		

Bilaga 1

Berörda myndigheter

Statens folkhälsoinstitut är central tillsynsmyndighet för frågor kring ålderskontroll och varningstexter. Konsumentverket är central tillsynsmyndighet för frågor kring marknadsföring. Skatteverket ansvarar för frågor kring beskattning. I vissa fall är dock Tullverket beskattningsmyndighet. Tullverket ansvarar bland annat också för kontroll av åldersgräns vid införsel från EU-land och import från ett tredje land. Länsstyrelsen ansvarar regionalt inom länet för samordning och viss tillsyn. Kommunen och polisen ansvarar lokalt för omedelbar tillsyn över handeln med tobaksvaror. Polisens primära uppgift är att ingripa mot brott som har begåtts, medan kommunens uppgift är framåtsyftande och ska säkerställa att regelsystemet följs i framtiden.

Utdrag ur tobakslagen (1993:581)

12 c §

En näringsidkare får inte tillhandahålla tobaksvaror för försäljning till konsumenter utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske.

Näringsidkaren ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till anmälan enligt första stycket ska näringsidkaren foga egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens tillsyn. Om uppgifterna ändras ska det anmälas till kommunen utan dröjsmål.

Mer information

För mer information om tobakslagen (1993: 581) och angränsande lagstiftning, se kommunens eller länsstyrelsens webbplats samt följande webbplatser: Statens folkhälsoinstitut www.fhi.se, Konsumentverket www.konsumentverket.se, Tullverket www.tullverket.se, Skatteverket www.skatteverket.se och Polisen www.polisen.se.

